

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ 2017 ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 2014-2020»

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» είναι το πολυετές προγραμματικό έγγραφο, στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική για την αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ταμείο Συνοχής. Βασικός στόχος του ΕΠ είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας στα πλαίσια συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης, ο οποίος συμβάλλει στον ευρύτερο στόχο της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης για αναδιάρθρωση της κυπριακής οικονομίας, διατήρηση και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠ ανέρχεται σε €700 εκ. περίπου, από τα οποία €300 εκ. προέρχονται από το ΕΤΠΑ, €295 εκ. από το Ταμείο Συνοχής και €105εκ. από εθνικούς πόρους. Το ποσοστό συγχρηματοδότησης ανέρχεται στο 85% της συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης.

Η παρούσα είναι η τρίτη Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης του Προγράμματος και αφορά στην πρόοδο που επιτεύχθηκε κατά το έτος 2017. Το 2017 αποτέλεσε ουσιαστικά το έτος δυναμικής ενεργοποίησης και υλοποίησης του ΕΠ, κατά το οποίο εντάχθηκε στο Πρόγραμμα ένας μεγάλος αριθμός έργων, ενώ παράλληλα υπήρξε σημαντική πρόοδος στην υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου των έργων.

Κατά το 2017 η Κύπρος πέτυχε όχι μόνο να εκπληρώσει τον ψηλό στόχο απορρόφησης του έτους, ο οποίος ανερχόταν στα €109,1εκ., και αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο στόχο απορρόφησης ολόκληρης της προγραμματικής περιόδου, αλλά και να πετύχει ψηλές θέσεις κατάταξης ανάμεσα στα 28 Κράτη Μέλη της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η Κύπρος κατέλαβε την πρώτη θέση στην αξιοποίηση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και την έκτη θέση στην αξιοποίηση όλων των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ.

Επίσης, πραγματοποιήθηκε εντός του 2017 η 3^η τροποποίηση του ΕΠ, η οποία αφορούσε πρωτίστως την αξιοποίηση των πρόσθετων πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ και την αναθεώρηση του Άξονα Προτεραιότητας 6 - Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη με βάση τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων. Η τροποποίηση του ΕΠ εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7 Δεκεμβρίου 2017.

Σημειώνεται ότι τα όλα στοιχεία της Έκθεσης αναφέρονται στα έργα που είχαν ενταχθεί στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης των Ταμείων (ΟΠΣ) μέχρι τις 31.12.2017.

2. Επισκόπηση υλοποίησης του Προγράμματος

Εντός του 2017 εκδόθηκαν **δεκαεννιά (19) νέες Προσκήσεις** υποβολής προτάσεων συνολικής δημόσιας δαπάνης €326,19 εκ., που αντιστοιχεί στο **46,62% των συνολικών πόρων** του ΕΠ. Ως αποτέλεσμα, ο **συνολικός βαθμός ενεργοποίησης του Προγράμματος** μέχρι τις 31.12.2017 **ανήλθε στο 66,57%**, ποσοστό πολύ ικανοποιητικό σε σχέση με την εικόνα ενεργοποίησης που παρουσίαζε το ΕΠ μέχρι το τέλος του 2016 (29,10%).

Ο προϋπολογισμός των **ενταγμένων έργων ανήλθε** στα **€318,55 εκ.**, ποσοστό που αντιστοιχεί στο **45,52% των πόρων του ΕΠ**. Οι **συνολικές πιστοποιημένες δαπάνες** του ΕΠ ανήλθαν στα **€125,7 εκ.** ποσό που αντιστοιχεί στο **17,97%** του προϋπολογισμού του ΕΠ.

Φυσική Πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος

Μέχρι τις 31.12.17 η κατάσταση ενταγμένων έργων του Επιχειρησιακού Προγράμματος είχε ως εξής:

- **Σχέδια Χορηγιών:** στο πλαίσιο των Προσκλήσεων των Σχεδίων Χορηγιών υποβλήθηκαν συνολικά 1.622 προτάσεις, εκ των οποίων εγκρίθηκαν οι 863 και υπεγράφησαν 785 Συμφωνίες Δημόσιας Χρηματοδότησης. Από τα ενταγμένα στο ΟΠΣ έργα, τα 129 έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.
- **Έργα Δημόσιων Συμβάσεων:** εντάχθηκαν συνολικά 40 Έργα Δημοσίων Συμβάσεων, εκ των οποίων τα 10 έχουν ήδη ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο τελικό στάδιο υλοποίησής τους.

Πρόοδος υλοποίησης ανά Άξονα Προτεραιότητας του Προγράμματος

Το υψηλότερο ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών παρουσίασαν ο Άξονας 6 (Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη) με 40,93% και ο Άξονας 3Α (Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος) με 32,66%. Ακολουθούν ο Άξονας 7Α (Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής - ΕΤΠΑ) με 27,43% και ο Άξονας 7Β (Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής) με 20,87%. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους υπόλοιπους Άξονες κυμάνθηκε στο 15% περίπου και για τον Άξονα 2 (Πρώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών) στο 7,22%.

Η πρόοδος υλοποίησης ανά Άξονα Προτεραιότητας περιγράφεται αναλυτικά πιο κάτω:

Άξονας Προτεραιότητας 1 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας»:

Μέχρι τις 31.12.17 είχαν εκδοθεί συνολικά έντεκα (11) Προκλήσεις (8 Σχεδίων Χορηγιών και 3 Δημοσίων Συμβάσεων), εκ των οποίων οι έξι (6) εκδόθηκαν μέσα στο 2017 (3 Σχεδίων Χορηγιών και 3 Δημοσίων Συμβάσεων). Ο συνολικός προϋπολογισμός των παραπάνω Προσκλήσεων ανήλθε στα €115,85 εκ., που αντιστοιχεί σε ποσοστό ενεργοποίησης 67,91% του Άξονα.

Στον Άξονα εντάχθηκαν συνολικά 282 έργα, εκ των οποίων τα δύο αφορούν έργα στον τομέα της έρευνας και του τουρισμού, ενώ τα υπόλοιπα 280 αφορούν έργα στο πλαίσιο των Σχεδίων Χορηγιών για Πρώθηση της Ανταγωνιστικότητας στις ΜΜΕ, Ενίσχυση της Νεανικής Επιχειρηματικότητας, Ενίσχυση της Επιχειρηματικής Καινοτομίας και Εξοικονόμηση Ενέργειας στις Επιχειρήσεις.

Η επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη των ενταγμένων έργων ανήλθε στα €66,08 εκ., αντιπροσωπεύοντας το 38,74% της διαθέσιμης δαπάνης του Άξονα. Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών του Άξονα ανήλθε στα €26,8 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 15,7% του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πρώθηση της Χρήσης των ΤΠΕ»:

Μέχρι τις 31.12.2017 είχαν εκδοθεί δύο (2) Προκλήσεις Υποβολής Προτάσεων συνολικού προϋπολογισμού €24,75 εκ., ενεργοποιώντας το 38,60% των πόρων του Άξονα. Στο πλαίσιο των πιο πάνω προσκλήσεων, εντάχθηκαν τρία (3) Έργα Δημοσίων Συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού €20,62 εκ., που αντιστοιχούν σε ποσοστό ενεργοποίησης 32,17% του Άξονα. Δύο (2) από τα τρία (3) ενταγμένα έργα αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός του 2018 και αφορούν στην ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για βελτίωση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το Υπουργείο Εσωτερικών, το Γενικό Λογιστήριο και τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας.

Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών των έργων αυτών ανήλθε στα €4,63 εκ. και αντιστοιχεί στο 7,22 % των πόρων του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 3Α «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος»

Ο Άξονας 3Α παρουσιάζει τις υψηλότερες επιδόσεις από όλους τους Άξονες του Προγράμματος, τόσο ως προς το βαθμό ενεργοποίησης (€31,8 εκ. ή 104,79% του προϋπολογισμού του Άξονα) όσο και ως προς το βαθμό ένταξης έργων (€30,47 εκ. ή 100,38% του προϋπολογισμού του Άξονα).

Στον Άξονα είχαν ενταχθεί συνολικά οκτώ (8) Έργα Δημοσίων Συμβάσεων, εκ των οποίων τα πέντε (5) εμπίπτουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (κυματοθραύστες και μελέτη Διαμόρφωσης Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνων για τη Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών), εκ των οποίων τα δύο (2) έχουν ολοκληρωθεί και τα υπόλοιπα βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο κατασκευής. Τα υπόλοιπα τρία (3) εμπίπτουν στον τομέα της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εκ των οποίων τα δύο (2) βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης και το τρίτο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2019.

Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών του Άξονα ανήλθε στα €9,91 εκ. και αντιστοιχεί στο 32,66% των πόρων του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 4Α «Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική Διαχείριση των Πόρων»

Μέχρι τις 31.12.2017, είχαν δημοσιευθεί έξι (6) Προσκήσεις συνολικού προϋπολογισμού €127,10 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 77,54% του προϋπολογισμού του Άξονα, και είχαν ενταχθεί πέντε (5) Έργα Δημοσίων Συμβάσεων συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης €40,91 εκ., που αντιστοιχεί στο 24,96% των πόρων του Άξονα.

Τα τέσσερα (4) έργα βρίσκονται στη φάση ολοκλήρωσής τους ή έχουν ήδη ολοκληρωθεί (ΟΕΔΑ Λεμεσού, Ανάπτυξη Δικτύου Πράσινων Σημείων στην επαρχία Λεμεσού και στην Κοινότητα Αλάμπρας, Αποχετευτικό Σύστημα Δήμου Αθένου και Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων και Πλημμυρών Κύπρου), ενώ το Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Σολέας βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.

Η ένταξη και ανάθεση των κατασκευαστικών συμβολαίων του Αποχετευτικού Συστήματος των Κοκκινοχωριών (ένα από τα δύο μεγάλα έργα του Προγράμματος) καθυστερεί λόγω προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών και ακολούθως στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών του Άξονα ανήλθε στα €24,44 εκ. και αντιστοιχεί στο 14,91% των πόρων του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 5 «Πρώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα»

Μέχρι τις 31.12.2017, είχαν δημοσιευθεί πέντε (5) Προσκήσεις συνολικού προϋπολογισμού €79 εκ., που αντιστοιχεί στο 47,96% του προϋπολογισμού του Άξονα, και είχαν ενταχθεί τέσσερα (4) Έργα Δημοσίων Συμβάσεων συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης €61,87 εκ., που αντιστοιχεί στο 37,56% των πόρων του Άξονα.

Τα δύο (2) έργα συμβάλλουν στην ενίσχυση της κινητικότητας των αστικών περιοχών και αφορούν την «Αναβάθμιση της Λεωφόρου Αγλαντζιάς και μέρους των Λεωφόρων Λάρνακας και Αμμοχώστου», το οποίο βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης, και το δεύτερο τη “Βελτίωση της λεωφόρου Τάφοι των Βασιλέων”, το οποίο έχει ολοκληρωθεί και βρίσκεται σε χρήση. Τα άλλα δύο (2) έργα αφορούν σε Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και συμβάλλουν στην αύξηση της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων από και προς το Λιμένα Λεμεσού. Το πρώτο είναι η «αναβάθμιση του Λιμένα της Λεμεσού», το οποίο έχει ήδη ολοκληρωθεί και το δεύτερο αφορά το Μεγάλο Έργο «Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού – Πάφου», το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο 2019.

Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών του Άξονα ανήλθε στα €21,23 εκ. και αντιστοιχεί στο 12,89% των πόρων του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 6 «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

Ο Άξονας 6 έχει το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης από όλους τους Άξονες του Επιχειρησιακού Προγράμματος, το οποίο ανέρχεται στο 40,93% του Άξονα, με δαπάνες ύψους €32,87 εκ. Το επίπεδο ενεργοποίησης του Άξονα είναι αρκετά ικανοποιητικό, αφού μέχρι τις 31.12.17 είχαν εκδοθεί πέντε (5) Προσκήσεις συνολικού προϋπολογισμού €58 εκ., ενεργοποιώντας το 72,23% των πόρων του Άξονα. Μέσω των προσκλήσεων αυτών εντάχθηκαν συνολικά οκτώ (8) έργα Δημοσίων Συμβάσεων, συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης ύψους €59,25 εκ., που αντιστοιχεί στο 73,79% των πόρων του Άξονα.

Τα επτά (7) έργα αφορούν στην υλοποίηση της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πάφου, εκ των οποίων τα έξι (6) έχουν ήδη ολοκληρωθεί, ενώ το τελευταίο έργο ολοκληρώθηκε εντός του 2018. Ένα έργο αφορά την ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας στο Δήμο Λευκωσίας.

Άξονας Προτεραιότητας 7Α «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής - ΕΤΠΑ»

Μέχρι τις 31.12.17 εκδόθηκε μια (1) Πρόσκληση συνολικού προϋπολογισμού €7,8εκ., που αντιστοιχεί σε ενεργοποίηση 104,43% των πόρων του Άξονα. Εντάχθηκαν συνολικά τέσσερα (4) έργα συνολικής δημόσιας δαπάνης €10,73 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 143,76% των πόρων του Άξονα. Τα έργα αυτά αφορούν στην Τεχνική Υποστήριξη τεσσάρων (4) Ενδιάμεσων Φορέων (ΥΠΕΣ, ΥΕΕΒΤ, ΚΟΤ και ΙΠΕ). Οι συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που πιστοποιήθηκαν ανήλθαν σε €2,05 εκ. και αντιστοιχούν στο 27,43% των πόρων του Άξονα.

Άξονας Προτεραιότητας 7Β «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείου Συνοχής»

Μέχρι τις 31.12.17 εκδόθηκε μια (1) Πρόσκληση με συνολικό προϋπολογισμό €21,5 εκ. που αντιστοιχεί σε ενεργοποίηση 117,59% των πόρων του Άξονα. Εντάχθηκαν συνολικά πέντε (5) έργα συνολικής δημόσιας δαπάνης €28,62 εκ., που αντιστοιχεί στο 156,51% του προϋπολογισμού του Άξονα. Τα έργα αυτά αφορούν στην τεχνική υποστήριξη της Διαχειριστικής Αρχής, της Αρχής Ελέγχου, της Αρχής Πιστοποίησης και δύο (2) Ενδιάμεσων Φορέων του Προγράμματος (Μονάδα ΕΚΤ/ΥΕΠΚΑ και Διεύθυνση Ελέγχου/ΥΜΕΕ). Οι συνολικές πιστοποιημένες δαπάνες των έργων ανήλθαν σε €3,81 εκ. και αντιστοιχούν στο 20,87% των πόρων του Άξονα.

3. Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής

Με βάση τα πορίσματα της Εκ των Προτέρων Αξιολόγησης της χρήσης Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής (ΜΧΤ), η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2017, προέκυψε η ανάγκη κάλυψης του χρηματοδοτικού κενού στους τομείς των ΜΜΕ και της ενεργειακής απόδοσης μέσω των ακόλουθων ενδεικτικών χρηματοδοτικών εργαλείων/προϊόντων:

- **ΜΜΕ:** Δημιουργία α) Εγγυοδοτικού χρηματοδοτικού εργαλείου για την χορήγηση πιστώσεων από ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, και β) Εργαλείου διευκόλυνσης συγχρηματοδότησης που θα καλύπτει όλες τις ΜΜΕ και ιδιαίτερα τις νεοφυείς επιχειρήσεις,
- **Ενεργειακή απόδοση:** Δημιουργία δανειοδοτικού χρηματοδοτικού εργαλείου για τη χρηματοδότηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης, που θα απευθύνεται τόσο στον ιδιωτικό τομέα (κυρίως στις ΜΜΕ και στα νοικοκυριά) όσο και στο δημόσιο (κυρίως στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

Σχετικά με το πλαίσιο διακυβέρνησης των χρηματοδοτικών εργαλείων, η Αξιολόγηση πρότεινε ως καταλληλότερη επιλογή για την Κύπρο τη δημιουργία ενός «Ταμείου Ταμείων (Fund of Funds)», του οποίου η διαχείριση θα ανατεθεί σε εξωτερικούς συνεργάτες/διαχειριστές. Για το σκοπό αυτό, η Διαχειριστική Αρχή έχει διενεργήσει προκαταρκτικές επαφές για την ανάθεση της διαχείρισης των προτεινόμενων χρηματοδοτικών εργαλείων, ενώ παράλληλα έχει εξασφαλίσει τεχνική βοήθεια από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS) της ΕΕ, για την υποστήριξη των απαιτούμενων ενεργειών που αφορούν στη διαχείριση αυτών των εργαλείων.

4. Αξιολογήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στο πλαίσιο εφαρμογής του Σχεδίου Αξιολόγησης του Προγράμματος είχαν ενεργοποιηθεί μέσα στο 2017 οι ακόλουθες αξιολογήσεις:

- **Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος:** Είχε εκπονηθεί έκθεση αξιολόγησης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των υλοποιούμενων παρεμβάσεων του Προγράμματος και της δυνατότητας επίτευξης των στόχων του, που αφορούσε στο έτος 2016. Τα πορίσματα των αξιολογήσεων ενσωματώθηκαν στην Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2016 του ΕΠ και συνέβαλαν στην υποστήριξη και τεκμηρίωση της 3ης τροποποίησής του.
- **Αξιολόγηση του Σχεδίου και της Στρατηγικής Επικοινωνίας:** Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία από τη Διαχειριστική Αρχή και τους Ενδιάμεσους Φορείς για τη μέτρηση των σχετικών δεικτών εκροών και διενεργήθηκαν δύο (2) έρευνες αγοράς σε επιχειρήσεις και στο ευρύτερο κοινό, για την εκτίμηση των δεικτών αποτελεσμάτων της Στρατηγικής. Διαπιστώθηκε υψηλή αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της Στρατηγικής και προτάθηκαν οριακού χαρακτήρα βελτιώσεις στο σύστημα των δεικτών και στον προϋπολογισμό.

Περισσότερες πληροφορίες

Περισσότερες πληροφορίες για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα βρίσκονται στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής www.structuralfunds.org.cy.

Μάιος 2018

ΓΔ ΕΠΣΑ